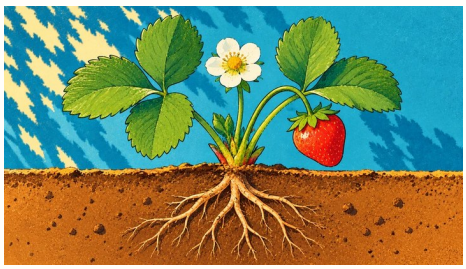
RASTLINY / POČÚVAJ. ČÍTAJ. OBJAVUJ.

Časti rastlín

Na čo slúžia koreň, stonka, listy, kvety a plody?

Počúvať na Spotify

Pozrieť na YouTube

Päť hlavných častí rastliny

Rastliny a ich časti - ako spoznať čo je čo?

Ahojte, šikuliaci! Hlavné časti rastlín ste už spoznali, ale dnes si o nich povieme viac. Najskôr si ich ale poďme zopakovať! Poďme to skúsiť!

Takže pod zemou je…..koreň,

Hneď nad zemou býva….. stonka - a stonkou myslíme pri stromoch aj kmeň.

- Potom nasledujú zelené, ploché malé alebo veľké LLL….listy!
- Na jar alebo v lete väčšine rastlín rozkvitajú…. Kvety!
- A tie sa menia na piatu časť rastliny a tou sú…… plody.

Rýchlo si to prejdime ešte raz - koreň, stonka, listy, kvety a plody.

Každá časť rastliny má svoj význam - tak ako aj pri ľuďoch. Nohy nás odnesú kam potrebujeme a ruky nám zase podajú napríklad čučoriedku alebo arašidovú chrumku.

Koreň: opora aj zásobovanie

Začnime najskôr koreňom. Vďaka nemu môže rastlina nad zemou “stáť” teda rásť smerom nahor a neodfúkne ju prvý vánok. Korene ju vlastne pripútavajú k pôde. Ale to vôbec nie je všetko. Práve korene ju totiž aj kŕmia - nasávajú z pôdy vodu a živiny, aby mohla rastlina ďalej žiť a rásť.

Väčšina rastlín má jeden hlavný koreň, z ktorého rastú ďalšie menšie korene, alebo má viacero koreňov rovnakej veľkosti. Korene môžu zároveň rásť rôzne hlboko a široko. Napríklad korene veľkej borovice - vôbec ich nevidíme, ale pod zemou by mohli zabrať takmer celé ihrisko na vybíjanú alebo tenisový kurt. To je, čo?

A viete o tom, že niektoré korene aj jeme? Napríklad taký oranžový podlhovastý, na konci trochu špicatý koreň, ktorý majú radi aj zajace? Viete, čo to je? - Kto tipol mrkvu, má pravdu! A to vôbec nie je všetko - reďkovka, petržlen, cvikla… to všetko sú korene a tejto zelenine preto hovoríme “koreňová” zelenina.

Stonka: cesta vody a živín

A teraz si povedzme viac o stonke. Stonka je vlastne niečo ako výťah, ktorý dokola chodí hore-dole. Smerom od koreňov privádza vodu a ďalšie živiny hore k listom, kvetom a plodom. No a dole, do koreňov zas prináša živiny, ktoré vznikajú v listoch.

Pri menších rastlinách ako púpava alebo tulipán býva stonka tenká a mäkká. Takéto rastliny voláme byliny. Pri kríkoch - napríklad zlatom daždi - je už tvrdšia, drevnatá, no a pri strome už je riadne tvrdá a hrubá. Bežne ju voláme viete ako? - Kmeň. Podľa druhu stonky delíme rastliny na byliny, kry a stromy.

Zo stonky zároveň rastú listy, ale aj kvety a neskôr plody. A aj keď väčšie časti stoniek bývajú nad zemou, niektoré môžu byť aj pod zemou. Časom sa rôzne menili a neuveríte, ktoré z nich aj jeme! Napríklad taká cibuľa alebo cesnak sú vlastne časti stonky. Ale zlatú medailu za najpopulárnejšiu stonku získavajú….robíme z nich hranolky, kašu, placky, lupienky - sú to viete čo? - zemiaky! Presne tak, veľa ľudí považuje zemiaky za korene, ale sú to vlastne zhrubnuté stonky. To je čo? Jedávame však aj stonky, ktoré sú nad zemou - napríklad taký zeler alebo špargľu.

Stonky teda môžu mať rôzne podoby - sú tenké ako pri sedmokráske aj hrubé ako pri storočnom dube a niektoré ich časti môžu byť aj pod zemou či pod vodou.

Listy vyrábajú potravu aj kyslík

A teraz si povedzme viac o listoch. Listy môžu byť všelijaké - veľké ako má lopúch, maličké ako má rozmarín, alebo ostré ako ihličky smreka. Áno, áno, aj ihličky ihličnatých stromov sú vlastne listy.

Predstavte si, že tak ako my ľudia, aj rastliny milujú cukor. Je to je ich hlavné jedlo, vďaka nemu rastú a prekvitajú. Ale samozrejme to nefunguje tak, že by sme naše muškáty cukrovali. Rastliny si totiž dokážu cukor pre svoj rast vyrobiť celkom samé - Uhádnete kde? - Práve v listoch! Potrebujú na to tri veci - slnečné svetlo, vzduch a vodu, ktorá sa k nim dostane od koreňov cez stonku. To všetko sa v listoch zmixuje a je to!

A čo sa týka vzduchu, s rastlinami sa super dopĺňame. Skúste sa poriadne nadýchnuť!... Výborne, práve si využili kyslík, ktorý pre nás vyrábajú práve listy rastlín. Ten na prežitie potrebujeme my ľudia aj zvieratá. A teraz vydýchnite… super! Práve ste vydýchli plyn s názvom Oxid uhličitý. Ten zas na svoj život potrebujú rastliny. Je to ako taký nekonečný vzdušný kolotoč.

Kvety, peľ a opeľovače

A teraz prejdime k ďalšej, často najkrajšej časti rastlín - ku kvetu! Tak ako ľudia majú deti, tak aj rastliny sa chcú rozmnožovať, teda mať semienka, z ktorých môžu vyrásť ďalšie malé rastlinky. A jedným z hlavných krokov k tomu, aby sa to podarilo, je práve kvet.

Na kvete je totiž aj taký jemný žltý prášok, ktorý sa volá peľ. No a ak má vzniknúť plod a semienka na rast novej rastliny, musí sa tento peľ dostať z jedného kvetu na druhý kvet. Lenže ako, keď nemá nohy hm!? - Kto povedal, že vetrom, má síce tiež pravdu, ale hlavným a najdôležitejším spôsobom sú opeľovače - čiže hlavne včely, ale aj čmeliaky, motýle a ďalšie druhy.

Tie lietajú z kvetu na kvet a popri tom, že sa super najedia nektáru, prenášajú peľ na svojich chĺpkoch z jednej rastliny na druhú. To je aj hlavný dôvod, prečo sú kvety krásne farebné či voňavé. Ich cieľom je zaujať včelu alebo iného opeľovača, aby si na ne sadol a opelil ich.

Bez motýľov, čmeliakov, ale najmä bez včiel by väčšina rastlín časom vyhynula a mohli by sme tak napríklad zabudnúť na dostatok zeleniny a ovocia.Takže aj keď sa pri pohľade na včelu možno bojíte žihadla, nezabudnite, že väčšinou pichá, len keď sa bojí o svoj život. Ak chvíľu nehybne počkáme, sama odletí. Kvety sú pre ňu oveľa zaujímavejšie ako my.

Inak, opelenie funguje len medzi rovnakými - alebo veľmi blízkymi - druhmi rastlín. Keď včela nazbiera peľ na púpave a potom si sadne na kvet čerešne, plod z toho nebude. Ak ale poletuje medzi kvetmi čerešní v sade, úroda je na ceste!

Plody a semienka nového života

No ale vráťme sa k našej rastline, ktorá už má koreň, stonku, listy a opelený kvet, ktorý sa časom začne meniť na…. plod! A tým myslíme jablká, hrušky, čerešne, jahody, paradajky, papriky, klasy obilia… Niektoré rastliny sú rýchle - uhorka je zrelá už týždeň od opelenia, ale také jablko potrebuje celé leto - asi 4 alebo 5 mesiacov!

Veľa plodov slúži na jedlo nám alebo zvieratám, ale z hľadiska rozmnoženia je dôležité semeno, ktoré sa v alebo na plode nachádza. Môže byť len jedno - ako napríklad jedna kôstka v broskyni, orechu alebo čerešni. Môže ich byť niekoľko - ako pri struku hrášku alebo jablku. A môže ich byť aj veeeľmi veľa - ako napríklad tie malé bodky na jahode alebo jadierka v melóne či tekvici. A ak si semienko nájde dobré miesto na zakorenenie, bude mať dostatok vody, slnka a tepla, vyrastie nová rastlina a všetko sa začína odznova!

Skús si kvíz

Tak čo, koľko ste si z dnešnej časti zapamätali? Poďme si dať záverečný minikvíz a uvidíme!:-)

- **1. Koľko hlavných častí má rastlina?** - Päť!
- **2. Ktorá časť rastliny saje vodu z pôdy?** - Koreň!
- **3. Stonka je vždy tenká a mäkká - je to tak?** - Nieee, aj kmeň stromu je vlastne stonka - takže môže byť hrubá a tvrdá!
- **4. Ktorá časť rastliny vyrába kyslík, aby sme my ľudia a zvieratá mohli dýchať?** - Listy!
- **5. Prečo majú kvety rôzne farby a môžu aj krásne voňať?** - Aby lákali včely, motýle a ďalšie opeľovače!
- **6. Semená sa nachádzajú na koreni, je to tak?** - Nieee, semená sú súčasťou plodu!
- **7. Včely sú pre nás nebezpečné a musíme ich okamžite zabíjať!** - Nieee, naopak, musíme ich chrániť! Včely opeľujú kvety, z ktorých sú potom plody a vďaka nim máme veľkú časť potravy.

Tak čo, ako to išlo? Verím, že vynikajúco! A ak nie, nevadí! Pokojne si pustite túto časť ešte raz! Zatiaľ zdáreček!